

אוניברסיטת בר-אילן

לשכת רב הקמפוס

הפקולטה למדעי היהדות

דף שבו עי

פרשת ואתחנן וט"ו באב, תשס"ד
מספר 559מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
ע"ש הלנה ופאול שולמן

מתי יהיו הצומות לששון ולשמחה? תגובה למאמרו של ד"ר אביעזר ישראלי לפרשת בלק

ד"ר אביעזר ישראלי ("האבכה בחודש הרביעי", דף שבועי מס' 555) כתב שלעניות דעתו "יש להחיל על י"ז בתמוז את אמירת רש"י "ליאסר בתענית ובמספד", בנימוק שיש לנו היום מדינה עצמאית. קשה לקבל אמירה בסגנון של פסיקת הלכה ממי שכנראה אינו מוסמך לפסוק. בדבריו מתעלם הכותב מהתייחסויות קודמות לשאלה זו, ומתבסס על פרשנות אחת - רש"י, חשובה ככל שתהיה.

לא רק המגיד משנה סובר שביטול הצומות תלוי בבנין המקדש.¹ כך למשל הריטב"א (חידושים לראש השנה יח, ע"ב): "לא אמרו כי בזמן שיש שלום כלומר שישראל שרויין על אדמתם ובית המקדש קיים יהיו לששון ולשמחה."

מבין פוסקי זמננו, לא רק הרב ש"י זיין סובר שאין לבטל הצומות כל עוד לא נבנה המקדש, אלא רבים אחרים, ובתוכם גם מי שרואים בהליך שיבת ציון את ראשית צמיחת גאולתנו. הראי"ה קוק השיב בתמוז תר"פ: "במה שנוגע לסגולת הצומות, חושב אני כי עד אשר יכונן ה' את בית מקדשנו החרב לעינינו, בהר מרום הרים, לתפארת לעיני כל העמים, אי אפשר לנו לבטל אותם. וכאשר יאיר ה' לנו באור ישועתו הכוללת, ייהפכו הצומות כולם לששון ולשמחה ולמועדים טובים".² ולאחר קום המדינה, כתב הריא"ה הרצוג בכ"ג תמוז תש"ט: "צום תשעה באב יסודו בחורבן בית המקדש, ולא נתבטל לא הוא ולא יתר הצומות".³

"יש שלום - ששון ושמחה", כאשר ירור שלום במובן של שלמות, בבניין המקדש, או אז יתבטלו הצומות. והעלנו לתוכה ושמחנו בבניינה.

הרב יהודה זולדן
המדרשה לבנות

¹ ראה עוד: רבנו חננאל ראש השנה יח, ע"ב, הרמב"ן (תורת האדם מהדור' שעוועל עמ' רמג), טור או"ח סימן תקנ, ועוד.

² **אגרות הראי"ה**, ד, ירושלים תשד"ם, עמ' סו.

³ הרב שמואל כ"ץ, "הרבנות הראשית ויום העצמאות", **הרבנות הראשית לישראל - שבעים שנה לייסודה**, ירושלים תשס"ב, עמ' 954; התייחסות דומה לאחר מלחמת ששת הימים, שם עמ' 1389. לאחר קום המדינה כתבו כך גם: הרב יהודה גרשוני, "האם עצמאות ישראל כוחה לבטל ד' התעניות?", **קול צופין**, ירושלים תש"מ, עמ' רכא-רכה; הרב צבי יהודה קוק, **שיחות**, בהוצאת הרב שלמה אבינר, יום ירושלים תשכ"ח, עמ' 8; הרב יעקב אריאל, "דין תשעה באב בזמן הזה", **באהלה של תורה**, חלק ב, כפר דרום תש"ס, עמ' 269-273, ועוד. ראה מאמרי: "תקנת הצומות וביטולם", **מלכות יהודה וישראל**, מרכז שפירא תשס"ב, עמ' 436-443.